

ГЕРМЕНЕВТИКА ОСВІТИ: РИТОРИЧНИЙ ОБРАЗ ВИКЛАДАЧА У ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРИ

Сучасній цивілізації постійно доводиться відповідати на виклики, що виникають із зовні. Політика, економіка, релігія, мас-медіа ці та інші сфери перебувають у постійному розвитку, елементами нестабільності, кризами та видозмінами. Але два роки тому, людство зіткнулося з проблемою нерукотворною і не конфліктною, а з вірусом, який змінив і створив «нову реальність» абсолютно для всієї планети. Реальність із дистанцією між людьми, робота з використанням технологій, із проблемами в економіці та політиці, стрімким розвитком науки та медицини. Вимушене запровадження карантину додало змін й у систему освіти.

За кілька років до початку пандемії, наукове суспільство вело полеміку на тему дистанційної освіти у різних її формах та проявах, про ефективність навчання та формування професійних навичок, про роль викладача у еру новітніх технологій. Але Covid-19 вивів цю тему теоретичного поля на практику. Особливої уваги необхідно надавати змісту та сутності викладача у контексті герменевтики освіти.

Герменевтика «ἐρμηνευτική» у перекладі з давньогрецької означає – «мистецтво тлумачення», тлумачення тексту, а її предметом – є розуміння. Під текстами прийнято розуміти різні його види: художні, історичні, філософські, юридичні, релігійні, а сьогодні додається ще й текст мас-медіа. Починаючи з ХХ віку, герменевтика зв'язується з філософією та переростає у життєву практику.

Актуальність і значимість герменевтики як проблематики у філософії визначається посиленням інтересу до пов'язаних із нею проблем тлумачення, інтерпретації і розуміння у практичному житті. Якщо інтерпретацію більше

не можна зрозуміти без етапу пояснення, то пояснення не здатне стати основою розуміння, складової суть інтерпретації текстів.

Герменевтика, як чіткий процес у полі освіти розбиває межі «інтерпретатор»-«текст», структура носить новий елемент – «Викладач». Герменевтичний процес в освітньому середовищі виглядає наступним чином: «знання(текст)»-«учитель/викладач»-«учень/студент». Учитель стає інтерпретатором тексту, знання, який через свій досвід, манеру, інтонацію передає учню. У такому процесі важливо не тільки, що говорять, але і як говорять.

На протязі століть роль учителя змінювалась у залежності від інституту освіти. Першими «вчителями» античного суспільства були рапсоди архаїчної епохи – ті «епічні поети», які під збірним ім'ям Гомера відомі нам як «грецькі вихователі» [4]. Хоча існує розповсюджена думка, що філософи та софісти були чи не єдиними викладачами та вихователями. З античної доби постать учителя буде неакадемічною, не формалізованою, то з розвитком шкіл, університетів, академій та й освіти взагалі, викладачі набували фаху, майстерності, певних компетенцій та якісній підготовки. Так, у добу Середньовіччя вчителі були переважно у монастирях та викладали латинську мову, займались інтерпретацією релігійних текстів. Можна прослідити, що на протязі історії учитель був не тільки ретранслятором ідей, а духовним наставником. З приходом пандемії, постать учителя не просто переходить у цифровий простір, а саме там вона трансформується.

Цифровий простір став нашою другою реальністю. В середні нього образ викладача набув значних змін, особливо з боку «риторики образу». Як зазначає Попова Н.В. та Артеменко Я.І. Але за допомогою мови (риторики) конструюються, апробуються та освоюються різноманітні моделі реальності [3].

Учитель, учень та інші суб'єкти у цифровому просторі конструюються завдяки тексту, зображенню, або його відсутності. Якщо раніше риторичний образ учителя/викладача складався від взаємодії усіх суб'єктів навчання у

режимі оффлай, то зараз цифровий простір розвіяв цю конструкцію.

Використовуючи платформи Zoom, Skype, Googl-meet студенти частково бачать викладача «як людину», то дистанційні курси проводять повне «знеособлення».

Знеособлення викладача у цифровому просторі на прикладі дистанційних курсів носить тотальний характер. Відсутність візуального образу, відсутність голосу та інтонації, відсутність живої комунікації, відсутність дискурсу та полеміки над питаннями запропонованого курсу робить ефект відсутності викладача у процесі. Замість викладача з'являється «Інший», який слідкує за ходом курсу та перевіряє відповіді на запитання. Викладач стає спостерігачем над студентами.

Таким чином, у результаті знеособлення викладача у цифровому просторі (на прикладі дистанційних курсів) втрачається герменевтична складова навчання. Лінія «знання»-«викладач»-«студент» не набуває такої потужності та ефективності. Образ викладача, який складався на протязі багатьох століть від неакадемічного наставника до кваліфікованого професіонала руйнується. Навіюються професіональні якості та вміння, порушується методика навчання та багато інших методичних навичок.

Список літератури

1. Малахов В. С. Герменевтика и традиция [Електронний ресурс] / В. С. Малахов – Режим доступу: http://www.ruthenia.ru/logos/number/1999_01/1999_1_01.htm.
2. Малахов В.С. К характеристике герменевтики как способа философствования // Философская герменевтика и социологическая мысль. – 1991. - №6. – С. 65-76
3. Попова Н. В. Риторические стратегемы и конструирование реальности / Н. В. Попова, Я. І. Артеменко. // Вестник Томского государственного университета. – 2014. – №2. – С. 49–56.
4. Светлов Р. В. Философ и его соперники: учитель в древнем мире / Р. В.

І.В. Ткаченко
(ХНАДУ), м. Харків

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ЗВО НА ЗАСАДАХ ІНДИВІДУАЛЬНО- ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ

Проблема вдосконалення самостійної роботи студентів набуває все більшої актуальності. Нова парадигма вищої освіти розглядає самостійну роботу як необхідний компонент підготовки фахівців. Законом України «Про вищу освіту» визначено, що самостійна робота є важливою формою організації навчального процесу.

Розробка проблеми організації самостійної роботи студентів складна й багатогранна. Стосовно до загальноосвітньої школи цю проблему досліджували Л.С. Виготський, П.Я. Гальперін, Є.І. Кабанова-Меллер, О.М. Леонтьєв, Н.О. Менчинська, С.Л. Рубінштейн та інші. В їхніх працях розкрита визначальна роль самостійної роботи в розвитку мислення і здібностей дитини, обґрунтована можливість і необхідність залучення учнів до творчості у процесі навчання, з'ясовані деякі напрями формування пізнавальної активності й самостійності. У дослідженнях М.О. Данилова, І.Я. Лернера, М.І. Махмутова, І.Т. Огороднікова, Н.А. Половникової, О.Я. Савченко, М.М. Скаткіна, Т.І. Шамової та інших переконливо доведено, що самостійна робота є засобом підвищення усвідомленості й дієвості матеріалу, який вивчається. У працях цих вчених-дидактів накреслені підходи до практичного розв'язання проблеми організації самостійної роботи. У працях Л.В. Жарової, Р.А. Нізамова, А.О. Смирнова визначені методологічні й наукові засади розгляду сутності, структури і функцій процесу організації самостійної роботи та умінь, що забезпечують цей